

Oświadczenie złożone przez senatora Ryszarda Knosalę na 61. posiedzeniu Senatu w dniu 5 sierpnia 2010 r.

Oświadczenie skierowane do minister edukacji narodowej Katarzyny Hall

Obowiązująca od początku tego roku ustawa o finansach publicznych wprowadziła nowe uregulowania w zakresie zasad udzielania dotacji celowych dla jednostek samorządu terytorialnego. Zgodnie z art. 128 ust. 2 wspomnianego aktu „kwota dotacji na dofinansowanie zadań własnych bieżących i inwestycyjnych nie może stanowić więcej niż 80% kosztów realizacji zadania, chyba że odrębne ustawy stanowią inaczej”. Zgodnie z tą zasadą jednostki samorządu terytorialnego muszą partycypować co najmniej w 20% kosztów realizacji zadań, które są dofinansowywane w ramach dotacji celowej z budżetu państwa. Jednak, jak wynika z przytoczonej regulacji, od stosowania przedmiotowej zasady mogą być przewidziane wyjątki, jeżeli wynikają one z przepisów odrębnych ustaw.

W ostatnim czasie docierają do mnie sygnały o problemach wynikających z interpretacji przytoczonego przepisu ustawy o finansach publicznych w kontekście wykonywania zadań nałożonych na jednostki samorządowe przez ustawę o systemie oświaty. Ustawa ta określa zadania własne gminy w obszarze świadczenia pomocy materialnej dla uczniów, wskazując, że gminy mogą wypłacać uczniom zasiłki socjalne oraz stypendia socjalne. Wspomniane problemy dotyczą braku pewności gmin, czy ogólna zasada zapisana w ustawie o finansach publicznych powinna objąć także świadczenie pomocy materialnej dla uczniów na podstawie ustawy o systemie oświaty. Warto zaznaczyć, że niektóre regionalne izby obrachunkowe – pełniące funkcję organu nadzoru nad gospodarką finansową gmin – zajęły stanowisko, z którego wynika, że cytowany przepis ustawy o finansach publicznych powinien mieć w tym miejscu zastosowanie.

Niemniej jednak, jeśli zważyć na argumenty podnoszone przez same gminy, można mieć uzasadnione wątpliwości, czy faktycznie stosowanie zasady partycypacji w kosztach jest w tym przypadku słuszne. Ewentualna zmiana proporcji ponoszenia obciążeń finansowych z tego tytułu w momencie, kiedy wypłata wspomnianych świadczeń jest już realizowana, stawia gminy, jako beneficjenta dotacji celowej, w trudnej sytuacji finansowej. Wiele gmin nie przewidziało bowiem w swoich budżetach środków na sfinansowanie udziału własnego we wspomnianych świadczeniach. Zatem przyjęcie stosowania zasady zapisanej w art. 128 ustawy o finansach publicznych może w tym kontekście być postrzegane jako zagrożenie dla wypłaty świadczeń w dotychczasowej wysokości. Gminy obawiają się także, że ewentualne niedopełnienie obowiązku partycypacji w kosztach na wskazanym w ustawie poziomie – o ile na gruncie przytoczonych przepisów on faktycznie istnieje – spowodować może konieczność zwrotu części dotacji wydatkowanej niezgodnie z przepisami prawa, o czym mowa w art. 169 ust. 4 ustawy o finansach publicznych. Istniejąca niepewność co do sposobu wykonania przepisów ustawy odbija się negatywnie na sprawnym wykonywaniu przez samorządy zadań w zakresie świadczenia pomocy materialnej dla uczniów.

Warto dodać, że art. 90r ustawy o systemie oświaty nakłada na ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania obowiązek określenia sposobu ustalenia wysokości tej dotacji oraz kompetencję do wystąpienia do ministra właściwego do spraw finansów publicznych z wnioskiem o udzielenie dotacji.

Mając to na uwadze, zwracam się z prośbą o rozważenie możliwości podjęcia działań zmierzających do wyjaśnienia istniejących wątpliwości oraz, jeśli okaże się to zasadne, o podjęcie inicjatywy ustawodawczej w celu doprecyzowania obowiązujących przepisów prawa.

Proszę także o określenie, jakie działania zamierza podjąć ministerstwo, aby ograniczyć ewentualne negatywne skutki stosowania zasady partycypacji w kosztach związanych z wypłatą zasiłków szkolnych oraz stypendiów szkolnych w sytuacji, gdyby okazało się, że należy ją stosować w opisanym zakresie.

Z wyrazami szacunku
Ryszard Knosala